

До 125-річчя з дня народження
О.П. Довженка
(1894 – 1956)

**ЗРОБИТИ ЩОСЬ ДОБРЕ
ДЛЯ СВОГО НАРОДУ**

*ЖИТТЯ ТАКЕ
КОРОТКЕ.
ПОСПІШАЙТЕ
ТВОРИТИ
ДОБРО!..*

У світ мистецтва, світ великої культури **Олександр Петрович Довженко** прийшов з берегів зачарованої Десни, з глибинних надр українського народу.

Про свої витoki і джерела він розповів у чудовій повісті, яку перекладено багатьма мовами світу. Його ім'я увійшло в усі праці з історії вітчизняного і світового кіномистецтва.

Довженко — письменник, мислитель, громадський діяч. Він вчителював, був дипломатом і художником, ставив фільми, писав літературні твори, вчив молодих кіномитців.

Батьки і сестра
О. Довженка

Автопортрет малого
Сашка

Батьківська хата

Олександр Петрович Довженко народився 10 вересня 1894 р. у селі Сосниця на Чернігівщині.

За переказами, його предки прибули у цей край з Полтавщини. Офіційні документи засвідчують, що рід Довженків був великий. Дід Семен — з останніх українських чумаків. У батьків майбутнього письменника — Петра Семеновича й Одарки Єрмолаївни — було 14 дітей, але дванадцяттеро з них одне за одним померли. Залишилися тільки Сашко й Поліна. У згадках про дитинство в уяві Олександра Довженка завжди поставали «плач і похорон».

Довженко любив матір, про яку писав: *«Народжена для пісень, вона проплакала усе життя, проводжаючи назавжди».*

Син ріс слухняним і працьовитим, допомагав батькам, багато читав. Формування характеру майбутнього письменника і кінорежисера відбувалось під впливом чарівної української природи: мальовнича Десна і «казкова сіножать» на ній назавжди викарбувалися в пам'яті митця.

Батько й мати були
неписьменні, але понад усе
батькові хотілося дати освіту
єдиному синові.

Вчився в Сосницькій
початковій, а потім у вищій
початковій школі. Навчання
хлопчикові давалося легко —
він був відмінником.

Загалом, Довженко зростав
мрійливим, схильним до
споглядальності: життя (тоді
йому здавалось) йшло у двох
вимірах — реальному і
уявному.

Глухівський національний педагогічний університет
ім. Олександра Довженка (ГНПУ)

1911 року О. Довженко вступив до Глухівського вчительського інституту (зараз Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка), але не тому, що хотів стати вчителем, а тому, що мав право скласти туди іспити, та й стипендія там була 120 карбованців на рік. Тут він був наймолодшим серед студентів.

1914 року закінчив інститут, та по закінченні його було спрямовано вчителювати до Житомирської вищої початкової школи, де, за браком вчителів, він викладав природознавство, гімнастику, географію, фізику, історію, малювання.

У той же час Довженко на деякий час став активістом українського самостійницького руху. Повалення самодержавства він зустрів з радістю *«собаки, що зірвався з цепу»*, з вірою, що тепер *«вже все цілком ясно, що земля у селян, фабрики у робітників, школи в учителів, лікарні у лікарів, Україна в українців, Росія в росіян»*.

Але потім, переглянувши свої юнацькі гарячі пориви, Довженко назвав їх засліпленням людей, *«що вийшли з погребя»* — адже на той час він не мав *«нормальної, здорової політичної освіти, найменшої уяви про боротьбу класів та партій»*, про марксизм.

1917 року він переїхав на роботу до Києва, де теж учителював та разом з тим вчився у Київському комерційному інституті (нині Київський національний економічний університет) на економічному факультеті. Довженко вступив туди лише тому, що його атестат не давав можливості вступати до інших вищих навчальних закладів, і це був засіб здобути хоча б якусь вищу освіту.

У квітні 1921 року
Олександра Довженка
викликали до Харкова,
зарахували до Наркомату
закордонних справ і
направили на дипломатичну
роботу — у Польщі він
очолив місію з репатріації й
обміну полоненими, а на
початку 1922 року
вирушив працювати до
Берліну секретарем
консульського відділу
Торгового представництва
УРСР.

До того часу належать перші
публікації Довженка -
художника. Деякі з його
карикатур були надруковані
в журналі «Молот» (США).

По поверненні, влітку 1923 року, Довженко оселився в Харкові, тодішній столиці Української РСР. У ті часи Харків перебував у вирі культурного відродження, і Довженко зразу опинився в товаристві українських літературних романтиків та письменників-футуристів, працював художником-ілюстратором у редакції газети «Вісті ВУЦВК» та карикатуристом під псевдонімом «Сашко», а також став відомим як ілюстратор книг.

У колі друзів

Дружній шарж на Остапа Вишню

Варвара Крилова-Довженко

У режисера було дві дружини. Перша – Варвара Крилова, з якою він познайомився у 1914 році, коли вони разом готували вечір, присвячений Тарасу Шевченку. Вона була на шість років його молодше; у 1917 році пара зв'язала себе узами цивільного шлюбу, а у 1923 році Олександр взяв Варвару собі за дружину.

Але, почавши знімати свої перші фільми, захопився молодою акторкою Юлією Солнцевою, і Варвара сама вирішила піти з життя Олександра Петровича (у 1926 році), аби не бути тягарем.

З Солнцевою, відомою ролями у фільмах «Аеліта» та «Папіросниця з Моссельпрома», Довженко познайомився в Одесі. Незабаром Юлія кинула акторську кар'єру і почала спеціалізуватися на режисерській майстерності. Вона була асистенткою у багатьох роботах Довженка.

Юлія Солнцева

Чарлі Чаплін

У 30-х роках Олександр Довженко постав як самобутній кінорежисер, фундатор поетичного кіно, визнаний світом митець.

Чарлі Чаплін зазначав:

"Слов'янство поки що дало світові в кінематографії одного великого митця, мислителя і поета — Олександра Довженка".

Перший серйозний успіх прийшов у 1929 році після виходу на екрани фільму **«Звенигора»**. Довженко прагнув створити «свою Іліаду». Велетенська поетична фреска, що охоплює дві тисячі років буття, може бути зрозумілою тільки тим, хто знайомий з історією України. Дванадцять пісень цієї стрічки відтворюють легенди скіфів і варягів, запорізьких козаків, громадянської війни, петлюрівців, більшовиків та білогвардійців. Усі вони поєднані одним персонажем — дідом, який уособлює патріархальне селянство, прив'язане до цінностей минулого. Фільм не вписується все ж таки в ряд картин, що були покликані формувати пролетарський реалізм, хоча й закінчується апологією соціалістичної промисловості. Довженко виправдовував більшовицьку революцію, вірячи, що ця нова ідеологія ніби виникла з якогось давнього заповіту.

«Звенигора» була сенсацією 1928 року, але водночас це був початок особистої трагедії Довженка — за цю стрічку, та згодом за фільм «Земля» його будуть постійно звинувачувати в буржуазному націоналізмі. Фільм демонструвався в Москві, два громадські перегляди в Парижі закінчилися овацією, він обійшов екрани Голландії, Бельгії, Аргентини, Мексики, Канади, Великої Британії, США, Греції. Багато кінознавців вважали, що тільки в «Звенигорі» здійснилась творча фантазія автора, якій у силу обставин не судилося повторитися. А відродилась вона тільки в 1960-ті роки разом із розвитком поетичного кіно України.

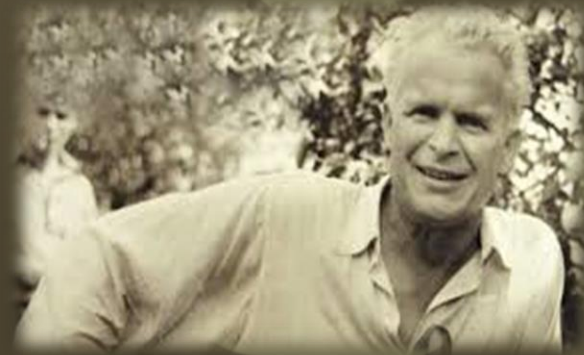
Наступним фільмом Довженка став **«Арсенал»** — фільм-поступка перед владою, як вважає більшість кінознавців.

«Арсенал» — приниження й засудження визвольних змагань українського народу після розпаду царської імперії. Попри те, що сам автор воював у лавах армії УНР, цього разу він — на іншому боці. Критики й досі сперечаються, чи прихований у цьому фільмі непрямий докір націоналістам, що втратили незалежну Україну, чи це є чисто більшовицький витвір, який доводить владі та критикам того часу відсутність націоналістичного нахилу у творчості.

1930 р. з'явилася «**Земля**», яка вивела українське мистецтво на широкі міжнародні обшири й принесла Довженкові світову славу. «Земля» розповідала про глибокі й складні процеси в українському селі, його колективізацію, появу трактора, розорювання меж. Так, у творі існує зовнішній подієвий шар змісту, який зафіксував Довженкові ілюзії щодо соціалістичної перебудови життя, зокрема, в українському селі. Незабаром голод 33-го показав, якими вони були трагічно оманливими.

Після короткочасної поїздки до Німеччини під час зйомок «Землі» О. Довженко наступного, 1930 р., разом із своєю дружиною і надалі режисером усіх його фільмів, Ю. Солнцевою виїжджає в тривале закордонне відрядження. Протягом червня—жовтня він відвідав Берлін, Гамбург, Прагу, Париж, Лондон, демонструючи «Землю», «Звенигору», «Арсенал», виступав перед журналістами, кіномитцями й кінокритиками, виголосив кілька доповідей про нову кінематографію, з інтересом приглядався до «тонфільмів», висловив передбачення щодо телевізора й безекранного кінематографа, яке викликало сенсацію.

8 квітня 1930 року «Земля» вийшов на київські екрани, а вже 17 квітня фільм з показу зняли. Офіційна причина — натуралізм та замах на звичаї. Довженко з подивом дізнався, що фільм мав грандіозний успіх у Європі, у той час як його було заборонено в Україні. Після прем'єри в Берліні про Олександра Довженка з'явилося 48 статей, у Венеції італійські кінематографісти назвали Довженка «Гомером кіно». А ось у Радянському Союзі стрічку реабілітували лише у 1958 році після міжнародного референдуму в Брюсселі, де він увійшов до числа 12 найкращих фільмів всесвітньої історії кіно.

Загалом, «Звенигора», «Арсенал» та «Земля» розглядають як окремий етап у творчості Довженка, тим більше, що головні герої цих фільмів були об'єднані внаслідок виконання ролі одним й тим же актором — Семеном Свашенком.

Щоб мати можливість працювати далі Довженко погодився «сплатити данину» і зняв фільм про будівництво греблі Дніпрогесу — «Іван» (перший звуковий фільм) — який мав підтвердити незворотний шлях індустріалізації. Сценарій він писав з гіркотою та нашвидкоруч — за 11 днів, але сам майже не знімав його, доручаючи робити це асистентці та дружині Юлії Солнцевій. Зацькований, зарахований до націоналістів-реакціонерів, без підтримки колишніх однодумців, усунутий з посади на кафедрі Державного кінематографічного інституту у Києві, Довженко повинен був закінчити свою працю до жовтневих свят 1932 року. Але фільм був приречений на провал. Перебільшене захоплення працею, піднесення машин, на фоні яких люди виглядали лише статистами, перетворюють цей фільм на суцільний блеф. Насправді Дніпрогес будували ремісничими способами 10 тисяч робітників, які, уникаючи голоду в селі, влаштувалися землекопами. Перший звуковий фільм Довженка, знятий не дуже якісною технікою, загалом лишився недосконалим.

Довженко завжди жалкував з приводу цього свого твору.

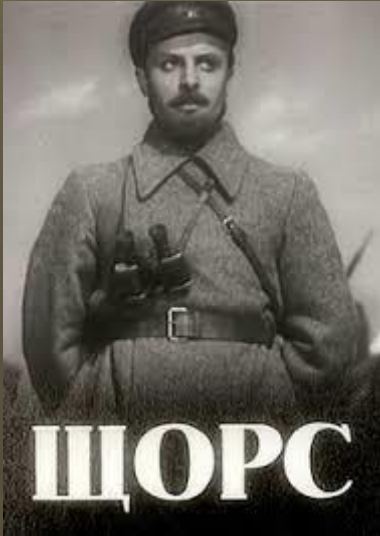

Довженко зняв у 1935 році стрічку **«Аероград»** про нове місто, яке виростає серед тундри, про прекрасне та світле майбутнє чукчів. Для визначення місць натурних зйомок Довженко вирушив у експедицію на Далекий Схід, у сибірську тайгу. Із серпня по жовтень 1934 року в регіоні від Владивостока до Хабаровська тривали зйомки. Вперше зустрівшись з неукраїнським краєвидом, Довженко знайшов тут простір безмежної поетики й накреслив сценарій фільму, що ніколи не побачить світу: «Загублений і віднайдений рай». «Аероград» же стане синтезом уяви та мрії про нові міста Сибіру.

За «Аероградом» йшов **«Щорс»**, що був знятий на вимогу Сталіна (під час вручення ордена Леніна за «Аероград» тиран дав зрозуміти Довженку, що той «заборгував» «українського Чапаєва»).

У цей час Довженко мріяв попрацювати над «Тарасом Бульбою», але зрозуміло, що наказ генсека він не міг зігнорувати.

Сценарій, побудований за маршрутами боїв Миколи Щорса, Олександр Довженко писав 11 місяців, отримав багато листів від учасників боїв та соратників Щорса, відвідував архіви та історичні музеї. В залежності від волі вождя деякі епізоди сценарію Довженко змушений був переробляти по 5-6 разів. Фільм, сповнений народними піснями та танцями, місцевими звичаями, думами, набув національного забарвлення. Він вийшов на екрани 1 травня 1939 року одночасно в Москві та Києві й за перший тиждень його продивилось близько 31 мільйона глядачів.

З початком Великої вітчизняної війни Довженко був евакуйований до Ашхабаду. Призначений полковником інтендантської служби, він не витримав бездіяльності і просив, щоб його відправили на фронт, де він став кореспондентом газети «Красная звезда». У 1943 р. фронт зупинився на кордоні України. Полковника Довженка часто можна було бачити серед бійців. Він був на передовій під Харковом, Києвом. Упродовж 1941 - 1945 рр. написано кіноповість «Україна в огні», «Повість полум'яних літ», «Мати», оповідання «Ніч перед боєм», «Відступник», «Стій, смерть, зупинись!», «На колючому дроті» «Хата», «Тризна» тощо.

Увесь воєнний доробок Довженка — це ніби єдина натхненна книга про народ, його героїчний подвиг, його страждання й трагедії, його перемогу. Відкриті почуття болю, любові, тривоги проймають Довженкові роздуми про Україну, загарбану ворогом, в них палахкотять ненависть до фашистів, гнів і презирство до зрадників, боягузів. Довженко умів звертатися до всього народу, говорити від його імені, умів і створювати образи, в яких ніби матеріалізовано весь народ, його дух.

Такими, наприклад, виступають діди з наддеснянського села, Савка і Платон, в оповіданні «Ніч перед боєм», одному з найсильніших у нашій воєнній прозі.

Під безпосереднім враженням від баченого й пережитого на фронті О. Довженко приступає до роботи над кіноповістю **"Україна в огні"**. Почав писати з кінця, потім повернувся до мирних днів. Принцип ретроспективного зіставлення подій визначив і сюжет, і композицію твору: трагедія війни надовго розлучає членів родини колгоспника Запорозця, які уособлюють весь український народ, зганьблений, розтоптаний окупантами. Довженко поспішав, бо реально вже бачив майбутній фільм. Він хотів розказати *"правду про народ і його біду"*, про палаючу в огненному кільці між двох імперій Україну. Картини вогню та страждань з болем, жалем, з ненавистю до ворога змальовує автор: *«Горять жита на многі кілометри, палають, топчуться людьми, підводами... Ревуть аероплани. Мечуть бомби. Розсипаються вершники по полю, мов птиці... Крик, і плач, і височенний зойк поранених коней»*.

У творі не було піднесеного пафосу. Автор правдиво відобразив розкол нації зсередини, оскільки люди не розуміли одне одного і навіть не намагалися зрозуміти. Ті, хто їхав у евакуацію не розуміли тих, хто залишається: *«Слухайте, чому вони не тікають? Ви бачите? Вони не тікають? — Ну, ясно. Чого ж їм тікати? Вони ждуть німців»*. А селяни, які залишались, проклинали від'їжджаючих за втечу, яка за народними традиціями дорівнювалася зрадництву: *«А куди ж вони ото їдуть, бодай їм добра не було! Щоб вони бігли й не переставали! Та нащо ж їх везуть машинами? Може б, машини та на щось інше пригодилися!»*

Повість Довженка стала криком болю, першим гострим, вразливим сприйманням фашистської навали. Довженко не оминав гострих проблем, устами героїв запитував самого вождя, як же сталося, що не "б'ємо ворога на його території" і цілий народ український — віддано на заклання. Письменник наголошує на тому, що в країні, де люди не знають і не шанують своїх героїв, де не вивчають як слід історію власного народу, виростають безбатченки, яким не властиве патріотичне почуття. Кіноповість «Україна в огні» називають епосом війни. Цей твір був Сталіним заборонений, а Довженку не було дозволено повертатись в Україну.

Осмислюючи цю ситуацію, Олександр Довженко записав у своєму щоденнику:

«...невже любов до свого народу є націоналізм? Чи націоналізм... в невмінні художника стримати сльози, коли народу боляче?..»

Протягом 1949—1956 рр. Олександр Довженко викладав у ВДІКу (Всесоюзному Державному інституті кінематографії), ставши професором цього навчального закладу.

Останні роки життя Довженко буде перебувати ніби у «вавилонському полоні» — тому він зняв лише один повнометражний художній фільм .

Поетична картина «Життя в цвіту», яку Довженко задумав ще у 1944 році, на догоду ідеологічним принципам була перероблена у фільм **«Мічурін»**. Фільм нескінченно змінювався і перемонтовувався у спробах задовольнити вимогам цензури. На думку деяких критиків, в результаті вийшла зовсім безпорадна робота, яка не містить нічого, крім пропагандистського пафосу. Інші ж критики стверджують, що незважаючи на переробки на догоду ідеології фільм все-таки вийшов талановитим і став подією в радянському кінематографі. По ходу зйомок режисер заробив інфаркт. Довженко відтворив біографію вченого, до якої включив зашифровані моменти власної біографії. «Мічурін», знятий у 1949-му, звучав як відновлений гімн природі, як спільне бачення вченого і режисера перетворення землі на величезний сад. Це останній твір, закінчений за життя автора.

Активна мистецька настроєність на сучасність і її проблеми, органічний історизм образного мислення, принципи творення глибоко народних, національно своєрідних характерів, поєднання високого романтичного злету думки з проникливим аналізом реальної дійсності, переосмислення поетики народної творчості, вільне застосування гіперболізму, гротеску, символіки — ці й багато інших рис Довженкової творчості істотно збагачували пошуки української прози.

Його називали поетом і водночас політиком кіно. Його порівнюють з Гомером, Шекспіром, Рабле, Гофманом, Бальзаком, Бетховеном, Брехтом.

Сам він казав, що свої картини *«писав з гарячою любов'ю, щиро. Вони складали найголовніший смисл мого життя».*

«Поєма про море», попри неминучі втрати, була прикладом звоювання тенденцій до знецінення особистості в людині, відведення їй прикладної ролі і куцих, нігілістичних поглядів на історію народу, національні святощі, голо-злободенного розуміння морально-духовних цінностей. Гуманізм, людяність, добро — доміанти Довженкових занепокоєнь.

У кіноповісті, фактично, вперше в тодішній літературі порушувалося питання, яке стане предметом широких художніх роздумів у кінці 60-х років — про єдність матеріального й духовного, взаємозалежність науково-технічного прогресу й прогресу людини. Будівництво могутньої ГЕС, нового моря — це тепло і світло для людей, це вода в засушливому степу. Але в ім'я цього і Кравчині, і Шияну, й Бесарабу треба зруйнувати хату, в якій виріс і сам, і батько з матір'ю, і діти, треба вирубати садок біля чистої криниці, треба вирвати щось із серця рідне і дороге. Автор записував у нотатнику: **«Скільки спогадів іде на дно! Скільки пісень, могил прадідів, городів, луків, рибальських просторів і краси старої природи!»**

Живучи більшу частину свідомого життя у Москві, Олександр Довженко неймовірно сумував за Україною. У «Щоденнику» читаємо: *«...не пустили мене в Київ, я український ізгой... Кара, яку мені придумали великі люди в малості своїй, жорстокіша за розстріл. Я хочу писати серед свого народу... Невже я не можу жити на Вкраїні?.. Розтерзана і змучена душа моя до краю. Я України син. Нащо відняли у мене Матір? Земле моя рідна, коли б хоч ти була щаслива».*

У 1950-х художнику вдалося побувати в Україні – але тільки в Каховці, і врешті-решт саме туга за батьківщиною і добила його. Незадовго до смерті в 1956-у році він написав у президію Ради письменників України: *“Вже не треба нічого – ні кіностудії, ні роботи, допоможіть тільки переїхати в Україну. Велика квартира мені не потрібна. Тільки треба, щоб з одного хоча би вікна можна було дивитися вдалину. Щоб було видно Дніпро, і Десну десь під обрієм, і рідні чернігівські землі, що так наполегливо почали з’являтися мені уві сні”.*

Відповіді не було.

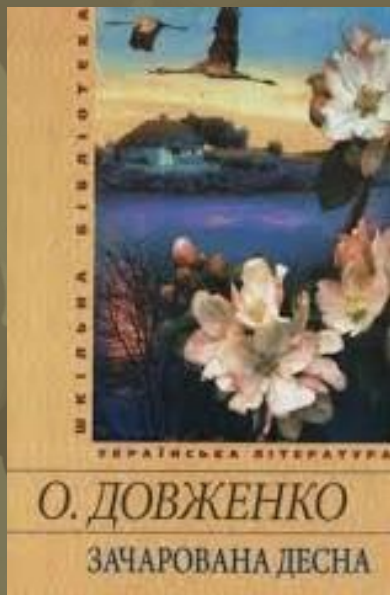
Могила О.П.Довженка

Олександр Довженко помер 25 листопада 1956 р. від інфаркту на своїй дачі в Переделкіно перед першим знімальним днем його нової картини «Поема про море».

Поховали Довженка на Новодівочому кладовищі в Москві. Ховали за державний кошт, оскільки грошей на його рахунку в ощадбанку було тільки 32 рублі. Траурна церемонія відбулася у Будинку літераторів. Довженко лежав на старовинній українській плахті, наряджений у вишивану білу сорочку. В залі була й група українських письменників, яка поклала до ніг великого земляка сніп жита, українську землю, яблуко... Грудочку рідної землі вкинули до могили зі словами *«Земля, по якій твої ноги ходили, нині теплом тебе приймає»*. На могилі написали російською: «Умер в воскресеньє». Більшість людей, які приходять до нього, читають останнє слово як «воскресіння».

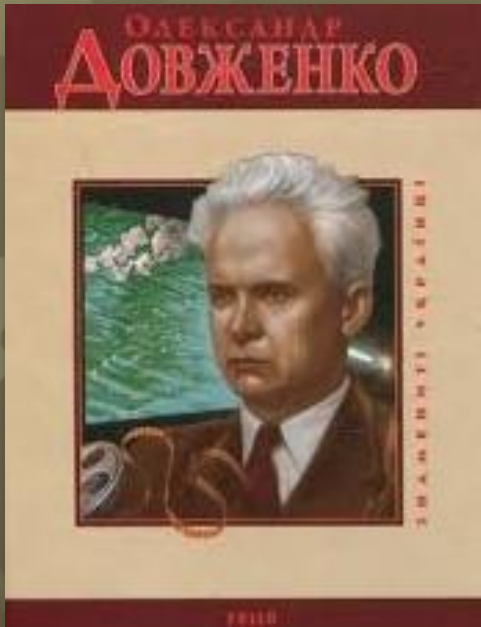
Садиба-музей в с. Сосниця

У 1957р. з'явилася друком збірка повістей митця **"Зачарована Десна"**, від якої фактично почався "відлік" письменницької слави. "Зачарована Десна" — автобіографічний твір, спогади письменника про дитинство, перші кроки пізнання життя, про *"перші радощі, і вболівання, і чари перших захоплень дитячих..."*, про діда і прадіда Тараса, прабабу, матір і батька, коваля діда Захарка, дядька Самійла — неперевершеного косаря. Спогади ці час од часу переростають у авторські роздуми — про *"тяжкі кайдани неписьменності і несвободи"*, інші лиха й страждання трудових людей України і разом з тим — багатство їхніх душ, моральне здоров'я, внутрішню культуру думок і почуттів, їхній смак, їхню вроджену готовність до "найвищого і тонкого", про війну і спалене фашистами село, про ставлення до минулого: відомий авторський монолог, в якому висловлено знамениту формулу: *"Сучасне завжди на дорозі з минулого в майбутнє"*.

Письменник прекрасно знав духовний світ селянина, народний побут, звичаї, його психологію. Можна сказати, що "Зачарована Десна" — своєрідна енциклопедія сільського життя України кінця ХІХ і початку ХХ століть. Митець закликає любити життя, цінувати й берегти все те прекрасне, що дав тобі твій народ, що робить людину духовно багатою та щасливою, не забувати про свої корені, бути гідним сином своїх батьків, свого народу — така ідея кіноповісті.

Багато зі своїх сценаріїв він так і не встиг за життя реалізувати в картини.

Дружина Олександра Довженка режисер Юлія Солнцева вже після його смерті зняла картини за його сценаріями «Поема про море», «Повість полум'яних літ» та «Зачарована Десна».

На всесвітній виставці в Брюсселі у 1958р. 117 відомих кінознавців і кінокритиків із 20 країн, добираючи 12 найкращих фільмів усіх часів і народів, назвали і "Землю" О. Довженка...

Вражаючим документом є «**Щоденник**» О.П. Довженка. Він являє собою окремі записи, розташовані в хронологічному порядку. Вважається, що щоденник — це річ дуже особиста. І сам письменник, напевне, не мав наміру опублікувати його. Можливо, це був «плацдарм» для реалізації нових творчих задумів, а можливо, просто друг, якому можна довіритися і «вилити душу».

Наскрізною ідеєю у «Щоденнику» є національна ідея. Усі думки і помисли Довженка спрямовані на те, як допомогти своєму народові у трагічний час, як застерегти його від помилок, нічого особистого, навіть натяку на почуття або побутові деталі.

Довженко з болем згадує про розбазарювання національних надбань, занедбаність пам'яток старовини, занепад музеїв, про витравлювання всього українського в освіті: *«Непошана до старовини, до свого минулого, до історії народу є ознакою нікчемності правителів, шкідлива і ворожа інтересам народу. Однаково, свідома чи несвідома, бо не хлібом, і не цукром, і не бавовною, і не вугіллям єдиним буде жив чоловік...»* «Двадцять п'ять років немає історії і нема словника. Яка ганьба! Яка мерзота! Чия огидна рука тут діяла і во ім'я чого? Країна виховання безбатченків! Безбатченків без роду, без племені. Де ж і рости дезертиру, як не у нас?» Він хвилюється, що загине люд в Україні, а *«наїдуть чужі люде і утворять на ній мішанину. І вона буде не Росія, не Вкраїна, а щось таке, що й подумати сумно»*. Це пророчі передбачення геніального майстра!

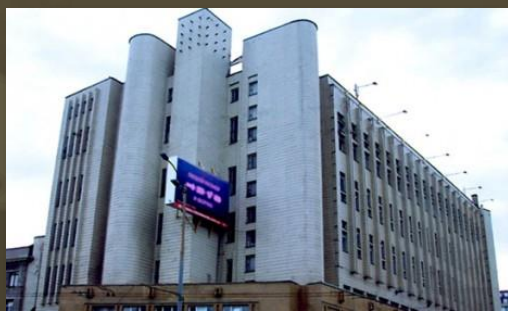
Меморіальна дошка О. Довженку у Берліні

У 2006 році громадські кола України нарешті поставили питання перед владою про перенесення праху О. П. Довженка та його дружини в Україну, про можливість повернення архівів режисера та увічнення його пам'яті в державах, де він проживав. Питання наразі не вирішено, і як висловився Ярослав Проць, член Співки журналістів України, «хресна дорога Довженка до своєї Землі ще не закінчилась».

Пам'ятник О.Довженку у
Новій Каховці

Національний центр
Олександра Довженка

З 1957 року Київська кіностудія носить ім'я Довженка, у 1972 році було затверджено Золоту медаль ім. Довженка «За найкращий військово-патріотичний фільм», у 1960 році створено музей Довженка в батьківській хаті. 10 вересня — день народження Олександра Довженка — святкується в Україні як День кіно. У цей же день з 1994 року за указом Президента України вручається державна премія в галузі кінематографії імені О. Довженка. У 1994 році було створено «Національний центр Олександра Довженка», робота якого зосереджена на двох основних напрямках: збирання та збереження фільмів (передусім національного кіно) та поширення кінострічок (в першу чергу українських), їхня популяризація серед населення. У місті Сосниця (Чернігівська область) починаючи з 2004 року, коли відзначалося 110-річчя від дня народження О.П. Довженка, проводиться Всеукраїнський молодіжний кінофестиваль «На хвилях зачарованої Десни». Урочисте відкриття фестивалю відбулося в садибі кінорежисера — меморіальному музеї О. Довженка, конкурсна програма демонструється в кінотеатрі імені О. Довженка.

*«Я син свого часу і весь належу
сучасникам своїм», — так
говорив про себе Олександр
Петрович Довженко,
помиляючись по суті, можливо,
вперше в житті.*

*Історія розсудила по-своєму:
він належить вічності,
а його надбання - світовій
культурі. А він — невід'ємна
частка могутньої світової
культури, світосяйний геній
українського народу.*

